

Medi ambient

Paleoecologia al Delta: estudiar el passat per garantir-ne el futur

L'IRTA analitza l'evolució d'aquest espai natural al llarg dels segles, a través de registres de sediments en fondària

MARIBEL MILLAN LÓPEZ
LA RÀPITA

El delta de l'Ebre té una edat mínima de 8.000 anys, amb grans canvis en la desembocadura al llarg dels segles i un moment determinant en la seua evolució: la colonització agrícola i la implantació del conreu de l'arròs, a partir del segle XIX. L'Institut de Recerca i Tecnologia Agroalimentàries (IRTA) estudia des del seu centre a la Ràpita aquest origen i evolució del Delta, en una línia de recerca en paleoecologia. L'investigador Xavier Benito és ecòleg aquàtic especialista en reconstruccions ambientals en sistemes aquàtics, utilitzant els registres de sediments. Així, a partir del material extret de sondejos, s'estudien els sediments i fòssils que hi ha en profunditat, que indiquen condicions ambientals i permeten fer datacions.

Actualment estudia un testimoni de sediment que té 40 metres de fondària, situat a la zona de la Cava (Deltebre), a la part central del Delta. «És tot sediment fi,

S'han comprovat tres grans canvis en la desembocadura del riu en els últims mil anys

fang. Hi ha porcions d'arena, que ve a indicar que s'estava proper a la línia de la costa, però també pot ser el llit del riu», comenta.

La seua recerca paleoecològica es va iniciar durant la tesi doctoral, per intentar posar llum a «l'edat del Delta». «Els textos històrics parlaven d'un Delta relativament recent, en època dels romans, però això no tenia gaire sentit des del punt de vista científic», comenta. Així, en un sondeig en una part del terme de Sant Jaume d'Enveja es va poder determinar l'existència d'una llacuna costanera fa uns 5.000 anys i que per tant, «el Delta ja tenia en aquell moment una mida considerable».

S'ha pogut establir una edat mínima del Delta de 8.000 anys.

Recollint els testimonis dels sediments al Delta. FOTO: CEDIDA

També s'han pogut comprovar els canvis determinants que ha patit la zona al llarg dels segles, com ara en el punt de la desembocadura. «En els últims mil anys vam poder reconstruir tres canvis importants en la desembocadura del riu», provocats sobretot per grans avingudes de l'Ebre. «El riu, quan no està regulat té una taxa de retorn de grans avingudes de 200 o 300 anys». El de Riet Vell, cap al sud, és de fa uns mil anys. Després

va començar a créixer cap al nord, al Riet de Zaida, el qual fa uns 500/600 anys que va estar actiu, i després va créixer per la part central, que és el que coneixem avui en dia.

En l'estudi que ara hi ha en marxa, amb una durada prevista de tres anys, s'aborda no tant l'antiguitat del Delta, sinó com ha anat canviant amb els anys, especialment a partir de la colonització humana amb els cultius de

l'arròs, quan es van assecar llacunes i aiguamolls. «L'objectiu és veure canvis sobtats, estudiant els fòssils. Per veure com el riu ha canviat, i com el Delta ha respost als canvis», detalla l'investigador.

Uns estudis que poden posar també el seu gra de sorra en la preservació d'aquest espai, avui amenaçat per la regressió, la subsidència i la pujada del nivell del mar arran del canvi climàtic.

8.000

anys, «edat» mínima del delta de l'Ebre, que s'ha pogut demostrar

«El passat ens ajuda a entendre el present i predir de forma més acurada el futur. Hi ha molts estudis, models de predicció de com serà el Delta cap a finals de segle: uns escenaris d'increment del nivell del mar, i això es pot complementar molt bé amb dades i observacions empíriques, que permetin calibrar aquests models futurs en el que era el Delta en el passat», comenta Benito, «i poder proposar mesures de restauració».

Per exemple, en zones que siguin susceptibles a canvis, o que s'estan perdent, poder explicar el seu passat i evolució al llarg dels segles. «Si hi havia una zona d'aiguamoll que era més o menys

La colonització i implantació del conreu de l'arròs suposà un abans i un després

estable, resilient, als canvis, pot ser apta per fer una actuació de restauració, mentre que d'altres zones, que sabem que s'han perdut, pot ser no cal invertir-hi o fer restauracions més basades en la natura».

En definitiva, la idea principal radica en què els sediments amaguen molta informació que pot explicar com era el Delta en el passat, i tenir més dades per afrontar el futur en condicions naturals. «I si podem restaurar aquestes condicions naturals, podem tenir un Delta més resilient i que dure molts anys», afirma Benito.